

Ervin Mujkić*

Pravni položaj zdravstvenih radnika koji su pravosnažno osuđeni za krivično djelo i zdravstvenih radnika protiv kojih se vodi krivični postupak u postupcima prijema u radni odnos u javnim zdravstvenim ustanovama

Sadržaj

1. Uvod
2. Osuđivanost zdravstvenog radnika kao smetnja za zapošljavanje
3. Nedostojnost za obavljanje zdravstvene djelatnosti i uloga nadležnih komora
4. Pravna rješenja u drugim područjima djelatnosti
5. Rehabilitacija, sigurnosne mjere i pravne posljedice osude
6. Vođenje krivičnog postupka protiv zdravstvenog radnika kao smetnja za zapošljavanje
7. Praksa Agencije za zaštitu ličnih podataka u BiH
8. Zaključak

1. Uvod

Nakon višegodišnjih primjedbi javnosti i organizacija civilnog društva na potpuno odsustvo transparentnosti u zapošljavanju u javnom sektoru¹, krajem 2018. i početkom 2019. godine došlo je do značajne reforme radnog zakonodavstva u Federaciji BiH, najprije donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu², a zatim i donošenjem Uredbe o postupku prijema u radni odnos u javnom sektoru u Federaciji BiH³, kao i uredbi o postupku prijema u radni odnos u javnom sektoru koje su donijele kantonalne vlade i koje se primjenjuju na nivou kantona. Tako je trenutno važećim Zakonom o radu⁴ utvrđeno da se u zavodima, agencijama, direkcijama i

* Autor je magistar prava i saradnik FCJP.

¹ Usp. npr. „CCI: Netransparentno zapošljavanje u javnom sektoru uvelike pridonosi odlasku mladih iz zemlje“, dostupno na: <https://www.klix.ba/vijesti/bih/ci-netransparentno-zaposljavanje-u-javnom-sektoru-uvelike-pridonosi-odlasku-mladih-iz-zemlje/170915023>, očitavanje: 28. 06. 2020, ili „Kako do posla u javnim ustanovama: Zapošljavanja bez konkursa, skrivanje podataka, upotreba diskrecionih ovlaštenja“, dostupno na: <https://zurnal.info/novost/21442/zaposljavanja-bez-konkursa-skrivanje-podataka-upotreba-diskrecionih-ovlastenja>, očitavanje: 28. 06. 2020.

² Sl. nov. F BiH 89/18.

³ Sl. nov. F BiH 13/19.

⁴ Sl. nov. F BiH 26/16, 89/18 i 23/20 – Presuda US F BiH.

upravnim organizacijama pod drugim nazivom, pravnim licima sa javnim ovlaštenjima na teritoriji Federacije BiH, kao i u javnim ustanovama i javnim preduzećima čiji je osnivač Federacija, kanton, grad ili općina, te u privrednim društvima u kojima Federacija, kanton, grad ili općina učestvuje sa više od 50% ukupnog kapitala, prijem u radni odnos vrši nakon *provedene procedure obaveznog javnog oglašavanja* za prijem u radni odnos⁵. Postupak prijema u radni odnos uredile su federalna i kantonalne vlade pomenutim uredbama. Na području Tuzlanskog kantona primjenjuje se Uredba o postupku prijema u radni odnos u javnom sektoru u Tuzlanskom kantonu⁶.

Zapošljavanje u javnim zdravstvenim ustanovama je pod posebnom pažnjom iz nekoliko razloga. *Prvo*, zbog prirode djelatnosti kojom se bave javne zdravstvene ustanove, čiji je osnovni društveni zadatak zaštita zdravlja stanovništva, sasvim je razumljivo da postoji poseban javni interes da se sistem zapošljavanja u ovim ustanovama dizajnira tako da omogući zapošljavanje najkvalitetnijih kadrova. *Drugo*, neke javne zdravstvene ustanove, poput univerzitetskih kliničkih centara, kantonalnih i općih bolnica, pa i velikih domova zdravlja, su veliki poslodavci, koji zapošljavaju veći broj radnika nego što je to slučaj u drugim područjima djelatnosti. I *treće*, zbog očito prisutnih trendova odlaska zdravstvenih radnika na rad izvan BiH, transparentnost i pravičnost sistema zapošljavanja u javnim zdravstvenim ustanovama i omogućavanje mladim zdravstvenim radnicima da dobiju posao u svojoj državi, jednostavno mora postati prvi prioritet cjelokupnog sistema zdravstva, ako postoji ozbiljna namjera da se takvi trendovi zaustave ili barem uspore.

Ipak, postupak prijema medicinskih sestara-tehničara u radni odnos u Javnoj zdravstvenoj ustanovi Univerzitetski klinički centar Tuzla po osnovu Javnog oglasa za prijem zdravstvenih radnika sa SSS u radni odnos na neodređeno vrijeme objavljenog 19. decembra 2019. godine⁷, u fokus interesovanja javnosti je dospio iz sasvim drugih razloga. Naime, nakon što je kompletna procedura okončana i javno objavljena lista uspješnih kandidata⁸, sa koje je 35 prvorangiranih kandidata trebalo zasnovati radni odnos na neodređeno vrijeme, u medijima se pojavila vijest da je jedan od najbolje rangiranih kandidata osumnjičen da je učinio krivično djelo tako što je prouzrokovao saobraćajnu nesreću u kojoj je jedna osoba i smrtno stradala, a on pobjegao sa mjesta nesreće, te da je ranije već odslužio zatvorsku kaznu zbog pokušaja ubistva⁹.

Sasvim očekivano, takva vijest je izazvala izrazito negativne reakcije javnosti i brojne komentare na društvenim mrežama, nakon čega je predmetni javni oglas djelimično poništen¹⁰, o čemu su mediji također izvještavali¹¹. Nažalost, i izvještavanje medija i diskusija na društvenim mrežama

⁵ Čl. 20a st. 2 Zakona o radu (bilj. 4).

⁶ *Sl. nov. TK* 4/19 i 4/20.

⁷ Dostupno na: <http://www.ukctuzla.ba/ukctuzla/wp-content/uploads/2019/03/Javni-oglas-medicinske-sestre-12-19.pdf>, očitavanje: 28. 06. 2020.

⁸ Dostupno na: <http://www.ukctuzla.ba/ukctuzla/wp-content/uploads/2019/03/Lista-uspje%C5%A1nih-kandidata-Medicinske-sestre-tehni%C4%8Dari-op%C4%87i-smjer-PDF.pdf>, očitavanje: 28. 06. 2020.

⁹ Vidjeti npr. <https://www.klix.ba/vijesti/bih/osumnjiceni-da-je-usmrtio-mladica-u-tuzli-izabran-na-konkursu-ukc-a-procedura-ce-biti-ponistena/200611107> ili <https://avaz.ba/vijesti/crna-hronika/575337/amar-mustedanagic-koji-je-automobilom-usmrtio-ismara-subasica-dobiva-posao-na-ukc-u>, očitavanja: 28. 06. 2020.

¹⁰ Obavijest o djelimičnom poništenju Javnog oglasa dostupna je na: <http://www.ukctuzla.ba/ukctuzla/wp-content/uploads/2019/03/Ponistenje.pdf>, očitavanje: 28. 06. 2020.

¹¹ Usp. npr. <https://avaz.ba/kantoni/tuzlanski-kanton/575374/ponisten-konkurs-osudivana-osoba-ne-moze-raditi-u-ukc-u> ili <https://tuzlanski.ba/carsija/direktor-ukc-a-tuzla-ponistio-konkurs-za-prijem-radnika-osoba-koja-je-bila>

su se sveli na optuživanje komisije koja je vodila postupak za navodne greške u radu ili na tvrdnje o navodnim manjkavostima u samom tekstu Javnog oglasa, kojim od kandidata nije traženo dostavljanje dokaza o njihovoj ranijoj neosuđivanosti, odnosno dokaza da se protiv njih ne vodi krivični postupak. Pri tome je izostala bilo kakva objektivna analiza važećih propisa, a najveći dio javno iznesenih stavova bio je lišen bilo kakve stručne ili općenito pravne argumentacije.

Upravo zbog toga je cilj ovog rada da na osnovu detaljne analize svih važećih zakonskih i podzakonskih propisa koje su javne zdravstvene ustanove dužne primjenjivati prilikom provođenja postupaka prijema u radni odnos, pojašni pravni položaj kandidata koji su ranije osuđivani za krivična djela ili protiv kojih se vodi krivični postupak, kakva zakonska ograničenja imaju javne zdravstvene ustanove prilikom zapošljavanja novih radnika, te kakva je u svemu tome uloga nadležnih komora u ovakim postupcima. U radu će također biti dat kratak uporedni prikaz određenih pravnih rješenja koja se primjenjuju u drugim područjima djelatnosti (organi državne službe i javne ustanove osnovnog i srednjeg obrazovanja) i ne važe za javne zdravstvene ustanove, te prikaz relevantne prakse Agencije za zaštitu ličnih podataka BiH.

2. Osuđivanost zdravstvenog radnika kao smetnja za zapošljavanje

Javna zdravstvena ustanova ima pravni status kontrolora u smislu čl. 3 tač. 7 Zakona o zaštiti ličnih podataka¹², te je po čl. 4 tač. a) istog zakona obavezna da lične podatke obrađuje na pravičan i zakonit način, pri čemu se pod pojmom obrada ličnih podataka, u skladu sa čl. 3 tač. 5 zakona, podrazumijeva bilo koja radnja ili skup radnji koje se vrše nad podacima, bilo da je automatska ili ne, a posebno prikupljanje, unošenje, organizovanje, pohranjivanje, prerađivanje ili izmjena, uzimanje, konsultovanje, korištenje, otkrivanje prenosom, širenje ili na drugi način omogućavanje pristupa podacima, svrstavanje ili kombinovanje, blokiranje, brisanje ili uništavanje. Prema čl. 3 tač. 3 al. b) ovog zakona, podaci koji otkrivaju krivične presude smatraju se posebnom kategorijom ličnih podataka, čija je obrada, po čl. 9 st. 1 istog zakona, zabranjena. Jedan od izuzetaka od ove zabrane, prema st. 2 tač. c) istog člana, predstavlja i slučaj kada je obrada podataka potrebna da bi se izvršila obaveza ili posebna prava kontrolora iz oblasti radnog prava, ali samo u onoj mjeri u kojoj je na to ovlašten zakonom.

Dakle, javna zdravstvena ustanova bi od kandidata za prijem u radni odnos eventualno mogla tražiti dokaze o njihovoj osuđivanosti, odnosno o krivičnim presudama, samo ukoliko bi na to bila ovlaštena nekim zakonom. Prema trenutnom stanju stvari, niti u jednom važećem zakonu, koji se bar dijelom može primjeniti na oblast zapošljavanja u javnim zdravstvenim ustanovama, ne postoji takvo ovlaštenje. Niti Zakon o ustanovama¹³, kao propis kojim su regulirana pitanja organizacije i funkcioniranja svih ustanova, niti Zakon o zdravstvenoj zaštiti¹⁴, kao krovni sistemski propis za oblast zdravstva, kojim je, između ostalog, regulirana organizacija i rad zdravstvenih ustanova, ne sadrže odredbe koje bi mogle predstavljati valjan pravni osnov za

[osudjivana-ne-moze-raditi-u-nasoj-ustanovi/](https://www.faktor.ba/vijest/jusufovic-ponistio-konkurs-u-ukc-tuzla-primili-osobu-koja-se-tereti-za-saobraćajku-sa-smrtnim-ishodom/86504) ili <https://www.faktor.ba/vijest/jusufovic-ponistio-konkurs-u-ukc-tuzla-primili-osobu-koja-se-tereti-za-saobraćajku-sa-smrtnim-ishodom/86504>, očitavanja: 28. 06. 2020.

¹² *Sl. gl. BiH* 49/06, 76/11 i 89/11.

¹³ *Sl. list RBiH* 6/92, 8/93 i 13/94. Ovaj zakon se primjenjuje kao federalni zakon na osnovu čl. IX/5 st. 1 Ustava F BiH.

¹⁴ *Sl. nov. F BiH* 46/10 i 75/13.

obradu podataka o ranijoj osuđivanosti kandidata za prijem u radni odnos u zdravstvenoj ustanovi.

Ne samo da niti jedan važeći zakon ne daje ovlaštenje javnim zdravstvenim ustanovama da takve podatke traže od kandidata za prijem u radni odnos, već čak u nekim zakonima postoje manje ili više izričite zabrane takve prakse. Tako je npr. čl. 29 Zakona o radu utvrđeno da prilikom postupka odabira kandidata za radno mjesto i zaključivanja ugovora o radu poslodavac ne može tražiti od radnika podatke koji nisu u neposrednoj vezi sa radnim odnosom, a naročito u vezi sa čl. 8 istog zakona, kojim je propisana zabrana diskriminacije, između ostalog, i prema licima koja traže zaposlenje. Zabrana diskriminacije se uobičajeno iscrpljuje u negativnoj obavezi, tj. obavezi da se ne postupa diskriminatorski, što sa aspekta obaveza može podrazumijevati nametanje obaveza koje drugi nemaju ili nametanje nejednakih obaveza, a sa aspekta prava može podrazumijevati pravno privilegiranje, obespravljanje, te ograničavanje prava¹⁵.

U čl. 227 st. 4 Zakona o krivičnom postupku Federacije BiH¹⁶ propisano je da niko nema pravo tražiti od građana da podnose dokaze o svojoj osuđivanosti, odnosno neosuđivanosti. Ova zakonska odredba se tumači u smislu odredbi čl. 8 i 14 Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, koje se odnose na pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života. Naime, podaci o ranijoj osuđivanosti, odnosno neosuđivanosti, zadiru u područje privatnosti, te mogu predstavljati osnov za diskriminaciju u smislu odredbi čl. 14 Konvencije kao “druga okolnost” koja može predstavljati osnov za diskriminaciju u uživanju prava i sloboda priznatih u Konvenciji. Ukoliko je, zbog prirode određene stvari ili postupka, potrebno pribaviti podatak o ranijoj osuđivanosti osobe, državni organi taj podatak mogu zahtijevati u smislu odredbi iz st. 2 istog člana zakona, ali samo ako još traju određene mjere sigurnosti ili pravne posljedice osude. Druga pravna lica nemaju pravo, ni pod kojim okolnostima, zahtijevati od građanina da dostavi dokaz o svojoj osuđivanosti, odnosno neosuđivanosti¹⁷.

3. Nedostojnost za obavljanje zdravstvene djelatnosti i uloga nadležnih komora

Jedina dva propisa koja se primjenjuju na zdravstvene radnike u Federaciji BiH, a u kojima se uopće pominju pitanja u vezi sa pravnim statusom zdravstvenih radnika koji su pravosnažno osuđivani za krivična djela, su Zakon o liječništvu¹⁸ i Zakon o sestrinstvu i primaljstvu¹⁹.

Tako je u čl. 28 Zakona o liječništvu propisano je da se liječnik koji je pravomoćnom sudskom presudom proglašen krivim za počinjenje krivičnih djela protiv zdravlja ljudi, krivičnih djela podmićivanja i krivičnih djela protiv službene i druge odgovornosti utvrđenih krivičnim propisima Federacije može, s obzirom na važnost i prirodu ugroženog dobra ili druge posljedice, te s obzirom na okolnosti pod kojima je radnja izvršena, odnosno propuštena, smatrati nedostojnim za obavljanje liječničke djelatnosti o čemu odluku donosi nadležna liječnička komora. Ovakvom liječniku može biti uskraćeno izdavanje licence, odnosno može mu se

¹⁵ J. Gradašćević-Sijerčić, *Komentar Zakona o radu Federacije Bosne i Hercegovine*, Privredna štampa, Sarajevo 2016, s. 57.

¹⁶ *Sl. nov. F BiH* 35/2003, 56/2003 – ispr, 78/2004, 28/2005, 55/2006, 27/2007, 53/2007, 9/2009, 12/2010, 8/2013 i 59/2014.

¹⁷ H. Sijerčić-Čolić/M. Hadžiomerađić/M. Jurčević/D. Kaurinović/M. Simović, *Komentari zakona o krivičnom/kaznenom postupku u Bosni i Hercegovini*, Sarajevo 2005, s. 579.

¹⁸ *Sl. nov. F BiH* 56/13.

¹⁹ *Sl. nov. F BiH* 43/13.

privremeno ili trajno oduzeti licenca. Ukoliko je liječnik pravomoćnom sudskom presudom proglašen krivim za slična krivična djela u odnosu na naprijed navedena krivična djela, od nadležnih sudova u Bosni i Hercegovini, odnosno inozemstvu, može mu biti uskraćeno izdavanje licence, odnosno može mu se privremeno ili trajno oduzeti licenca od nadležne liječničke komore u Federaciji. Nedostojnost za obavljanje liječničke djelatnosti u ovim, kao i u drugim slučajevima koji ga čine nedostojnim za obavljanje liječničke djelatnosti, te način i postupak izricanja ove mjere bliže se utvrđuju statutom liječničke komore. Skoro identičnu odredbu sadrži čl. 30 Zakona o sestrinstvu i primaljstvu, s tom razlikom što se umjesto na liječnike i liječničku komoru, odnosi na medicinske sestre i primalje i njihove nadležne komore.

Dakle, jasno je da ni ove zakonske norme ne predstavljaju valjan pravni osnov javnim zdravstvenim ustanovama za obradu podataka o osuđivanosti kandidata za prijem u radni odnos na radna mjesta liječnika ili medicinskih sestara, odnosno primalja. One takvo ovlaštenje daju samo nadležnim komorama, uz mogućnost, ali ne i obavezu, da nadležne komore svojim odlukama, koje donose na način i u postupku utvrđenim svojim statutima, utvrde da je liječnik ili medicinska sestra, odnosno primalja, nedostojan/nedostojna za obavljanje liječničke djelatnosti, ili djelatnosti sestrinstva, odnosno primaljstva, te da im zbog toga uskrate izdavanje licence, odnosno privremeno ili trajno oduzmu licencu. S tim u vezi, značajno je istaći da je čl. 6 st. 2 Pravilnika o postupku izdavanja licence, kao i sadržaju i izgledu licence²⁰ propisano da za zdravstvenog radnika-liječnika koji ispunjava uvjete za dodjelu licence, komora može zatražiti, po službenoj dužnosti, od nadležnog organa iz BiH i inostranstva, podatke iz kaznene evidencije. Oni se odnose na dokaz o postojanju pravosnažne presude za počinjena krivična djela koja ga čine nedostojnim za obavljanje liječničke djelatnosti u smislu čl. 28 Zakona o liječništvu. Nejasno je zbog čega se u ovoj odredbi pominje samo nedostojnost za obavljanje liječničke, a ne i djelatnosti sestrinstva i primaljstva. Vrlo vjerovatno je da se radi o čisto tehničkom propustu, jer je iz cjelokupnog sadržaja navedenog Pravilnika nesporno da se njegove odredbe odnose na sve komore.

Imajući u vidu da je posjedovanje važeće licence koju je izdala nadležna komora jedan od zakonom definiranih uslova za obavljanje liječničke djelatnosti²¹ i djelatnosti sestrinstva, odnosno primaljstva²², a samim tim i za zasnivanje radnog odnosa liječnika i medicinskih sestara, odnosno primalja u javnim zdravstvenim ustanovama, ove ustanove imaju i pravo i obavezu da u postupcima prijema u radni odnos od kandidata traže dostavljanje važeće licence. Upravo je to jedini legitiman i legalan način da se onemogućiti prijem u radni odnos zdravstvenog radnika koji je nedostojan za obavljanje svoje djelatnosti, jer takav zdravstveni radnik ne bi smio imati važeću licencu, pa samim tim ne bi ni ispunjavao jedan od zakonskih uslova za zasnivanje radnog odnosa. S druge strane, s obzirom da licenca izdata od strane nadležne komore ima svojstvo javne isprave kojom se dokazuje stručna osposobljenost zdravstvenog djelatnika za samostalan rad prilikom neposrednog obavljanja poslova iz djelokruga rada zdravstvenog djelatnika²³, upravo je posjedovanje važeće licence legitiman i legalan dokaz da zdravstveni radnik nije nedostojan za obavljanje svoje djelatnosti, s obzirom da je organ koji je po zakonu

²⁰ *Sl. nov. F BiH* 82/13.

²¹ Čl. 10 tač. 5 Zakona o liječništvu (bilj. 18).

²² Čl. 17 tač. 4 Zakona o sestrinstvu i primaljstvu (bilj. 19).

²³ Čl. 3 st. 1 Pravilnika o postupku izdavanja licence, kao i sadržaju i izgledu licence (bilj. 20).

nadležan da o tome donese odluku isti onaj organ koji zbog utvrđene nedostojnosti treba takvom zdravstvenom radniku privremeno ili trajno oduzeti licencu, a to je nadležna komora.

Ovdje je potrebno skrenuti pažnju na neusklađenost akata nadležnih komora sa naprijed navedenim zakonskim propisima. Naime, iako je čl. 28 st. 4 Zakona o liječništvu, odnosno čl. 30 st. 4 Zakona o sestrištvu i primaljstvu propisano da se nedostojnost za obavljanje djelatnosti, te način i postupak izricanja ove mjere, bliže utvrđuju statutima nadležnih komora, Statut Ljekarske/liječničke komore Federacije BiH²⁴, Statut Ljekarske komore Tuzlanskog kantona²⁵ i Statut Komore zdravstvenih tehničara Tuzlanskog kantona, niti jednom jedinom rječu uopće ne pominju ovo pitanje. Statutom Ljekarske/liječničke komore Federacije BiH utvrđena su samo dva razloga za oduzimanje licence članu ove komore i to: 1) ako Sud Komore odredi oduzimanje licence kao najstrožiju kaznu zbog kršenja etičkih principa struke i 2) ako član Komore obavlja poslove zdravstvene zaštite izvan punog radnog vremena suprotno odredbama Zakona o zdravstvenoj zaštiti²⁶. Ipak, Pravilnikom o utvrđivanju zajedničkih kriterija za licenciranje članova Ljekarske/liječničke komore Federacije BiH i članova kantonalnih/županijskih ljekarskih/ liječničkih komora²⁷, kao aktom niže pravne snage, utvrđeno je više razloga za oduzimanje licence nego što je propisano Statutom²⁸. Ovim Pravilnikom, također je utvrđeno da, u postupku izdavanja licence, nadležna ljekarska/liječnička komora može, po službenoj dužnosti, zatražiti od nadležnog organa iz BiH ili inostranstva podatke iz kaznene evidencije. Oni se odnose na dokaz o postojanju pravosnažne presude za počinjena krivična djela koja ljekara/liječnika čine nedostojnim za obavljanje ljekarske/liječničke djelatnosti²⁹.

Pravilnicima liječničkih komora na kantonalnom, odnosno federalnom nivou, kojima su regulirana pitanja prvostepenog i drugostepenog disciplinskog postupka, propisano je da liječnik može biti disciplinski odgovoran ako počini krivično djelo koje ga čini nedostojnim za obavljanje liječničke djelatnosti³⁰. Istim aktima je propisano da se liječnik koji je pravosnažnom sudskom odlukom proglašen krivim za počinjenje krivičnog djela protiv zdravlja ljudi, krivičnog djela podmićivanja i krivičnog djela protiv službene i druge odgovornosti utvrđene krivičnim propisima Federacije, može, s obzirom na važnost i prirodu ugroženog dobra ili druge posljedice te s obzirom na okolnosti pod kojima je radnja izvršena, odnosno propuštena, smatrati nedostojnim za obavljanje poslova ljekarske struke. O tome odluku donosi sud Komore, u skladu sa odredbama ovih pravilnika³¹.

Prvostepeni postupak utvrđivanja nedostojnosti liječnika pred Sudom Ljekarske komore TK pokreće se na zahtjev pacijenta, odnosno osobe koja ima pravni interes, tužitelja Komore,

²⁴ Dostupno na: <http://www.fmcbih.ba/images/PDF/Statut-FMC.pdf>, očitavanje: 28. 06. 2020.

²⁵ Dostupno na: <https://ljtk.ba/v2/wp-content/uploads/2017/06/1.-STATUT-2011.pdf>, očitavanje: 28. 06. 2020.

²⁶ Čl. 58 st. 1 Statuta Ljekarske/liječničke komore F BiH (bilj. 24).

²⁷ Dostupno na: <http://www.fmcbih.ba/images/PDF/2018-04-21-PRAVILNIK-LICENCA.pdf>, očitavanje: 28. 06. 2020.

²⁸ Čl. 38 Pravilnika o utvrđivanju zajedničkih kriterija za licenciranje članova Ljekarske/liječničke komore Federacije BiH i članova kantonalnih/županijskih ljekarskih/liječničkih komora (bilj. 27).

²⁹ *Ibid*, čl. 13 st. 2.

³⁰ Čl. 5 tač. 6 Pravilnika o disciplinskom postupku Ljekarske komore TK, dostupno na: <https://ljtk.ba/v2/wp-content/uploads/2017/06/5.-Pravilnik-disc-post.pdf>, odnosno čl. 3 tač. 6 Pravilnika o drugostepenom disciplinskom postupku pred Ljekarskom/liječničkom komorom F BiH, dostupno na: http://www.fmcbih.ba/images/PDF/2018-21-04-Pravilnik_disc_odg.pdf, očitavanja: 28. 06. 2020.

³¹ *Ibid*, čl. 5 st. 2, odnosno čl. 4 st. 1.

predsjednika Komore, predsjednika Skupštine, na prijedlog člana Komore ili drugih tijela Komore, te na zahtjev Ministarstva zdravstva TK³². Iz navedenog se može zaključiti da Ljekarska komora TK ipak ne pokreće postupak utvrđivanja nedostojnosti svog člana za obavljanje liječničke djelatnosti po službenoj dužnosti, iako joj to propisi dozvoljavaju. Ali, također je jasno da i javna zdravstvena ustanova, ukoliko za to ima pravni interes, može pokrenuti ovaj postupak. Zahtjev za pokretanje postupka za utvrđivanje nedostojnosti liječnika mora biti u pisanom obliku te sadržati slijedeće podatke: 1) naznaku da se zahtjev podnosi sudu Komore, 2) ime i prezime liječnika protiv kojeg se pokreće postupak za utvrđivanje nedostojnosti, 3) podatke o zaposlenju prijavljenog liječnika, 4) ime i prezime, odnosno naziv podnositelja zahtjeva, 5) naziv suda koji je donio pravosnažnu, osuđujuću, krivičnu presudu, broj presude te naziv krivičnog djela za koje je liječnik proglašen krivim, 6) fotokopiju pravosnažne krivične presude³³. Rasprava pred sudom Komore se zakazuje u roku od 30 dana od prijema zahtjeva za pokretanje postupka³⁴. Liječniku koji odlukom Suda Komore bude oglašen nedostojnim za obavljanje ljekarske struke, može se izreći disciplinska mjera privremenog ili trajnog oduzimanja licence³⁵. Iako je propisano da se ova mjera izvršava u skladu sa Pravilnikom o postupku upisa u Registar ljekara te izdavanja, obnavljanja ili oduzimanja odobrenja za samostalan rad (licence)³⁶, ovaj Pravilnik³⁷ ne sadrži detaljnije procesno-pravne odredbe o tome, već samo propisuje da privremeno oduzeta licenca, nakon isteka vremena na koje je oduzeta, nastavlja važiti do datuma do kojeg je izdata, da je privremeno oduzetu licencu liječnik dužan predati Komori, te da će Komora, ukoliko je u disciplinskom postupku pred Sudom Komore, donesena odluka kojom se liječniku privremeno ili trajno oduzima licenca, o tome izvijestiti Kantonalnog ministra za zdravstvo, te liječnikovog poslodavca³⁸.

U aktima Komore zdravstvenih tehničara Tuzlanskog kantona uopće se ne pominje pojam nedostojnosti za obavljanje djelatnosti sestrištva, niti se normira postupak u kojem Komora može donijeti odluku da je njen član nedostojan za obavljanje djelatnosti, niti pravne posljedice takve odluke u smislu privremenog ili trajnog oduzimanja licence. Naravno, ovo nije slučaj samo sa aktima Komore zdravstvenih tehničara Tuzlanskog kantona. Akti sestriških komora u drugim kantonima u Federaciji BiH imaju identične manjkavosti³⁹.

Kao razlozi za oduzimanje licence u Statutu Komore zdravstvenih tehničara TK, utvrđeni su slučajevi: 1) ako zdravstveni tehničar ne zadovoljava prilikom obnavljanja odobrenja za samostalan rad, 2) ako tijelo Komore odredi oduzimanje odobrenja kao najstrožu kaznu zbog kršenja etičkih principa struke, 3) ako član izvan punog radnog vremena obavlja poslove zdravstvene zaštite u suprotnosti sa odredbama Zakona o zdravstvenoj zaštiti⁴⁰. Također je

³² Čl. 10 st. 1 Pravilnika o disciplinskom postupku LJKTK (bilj. 30).

³³ *Ibid*, čl. 14.

³⁴ *Ibid*, čl. 11 st. 3.

³⁵ *Ibid*, čl. 57 st. 3.

³⁶ *Ibid*, čl. 58.

³⁷ Dostupno na: <https://ljktk.ba/v2/wp-content/uploads/2017/06/7.-Pravilnik-REGISTAR-I-LICENCA-PRE%C4%8CI%C5%A0%C4%86ENI-TEKST.pdf>, očitavanje: 28. 06. 2020.

³⁸ Čl. 29 Pravilnika o postupku upisa u Registar ljekara te izdavanja, obnavljanja ili oduzimanja odobrenja za samostalan rad (licence) (bilj. 37).

³⁹ Npr. Statut Komore medicinskih sestara-tehničara Kantona Sarajevo, dostupno na: <http://kmst-ks.com/wp-content/uploads/2018/12/STATUT-KMSTKS.pdf>, ili Statut Komore medicinskih sestara-tehničara Zeničko-dobojskog kantona, dostupno na: <http://www.komzedo.ba/doc/Statut%202018.pdf>, očitavanja: 28. 06. 2020.

⁴⁰ Čl. 64 Statuta Komore zdravstvenih tehničara TK.

utvrđeno da odluku o oduzimanju licence donosi Komisija za izdavanje, obnavljanje i oduzimanje odobrenja – licenci za samostalan rad, u roku od 30 dana od dana saznanja za neki od naprijed navedenih razloga za oduzimanje licence iz predhodnog člana, pri čemu je obavezno saslušanje zdravstvenog tehničara na kojeg se ta odluka odnosi⁴¹. U ovom Statutu je također na nekoliko mjesta pomenuto provođenje postupka zbog povrede dužnosti i ugleda zvanja zdravstvenog tehničara, ali na način iz kojeg uopće nije jasno kako se taj postupak vodi. Utvrđeno je jedino da postupak vodi Disciplinska komisija Općinskog povjerenstva Komore⁴², a da ga pokreće Tužitelj Komore svojim zahtjevom⁴³. Iz sadržaja Statuta ne može se zaključiti da li bi odluka o povredi dužnosti i ugleda zvanja zdravstvenog tehničara mogla dovesti do oduzimanja licence.

4. Pravna rješenja u drugim područjima djelatnosti

Radi komparacije određenih pravnih rješenja iz propisa koje primjenjuju javne zdravstvene ustanove, sa pravnim rješenjima iz drugih propisa koji se primjenjuju u drugim područjima djelatnosti i prakse pravnih subjekata koji te propise primjenjuju, za primjer se mogu uzeti propisi kojim su uređeni radno-pravni odnosi državnih službenika te nastavnika u osnovnim i srednjim školama.

Zakonom o državnoj službi u Federaciji BiH⁴⁴ i Zakonom o državnoj službi u Tuzlanskom kantonu propisani su identični uslovi za postavljenje državnih službenika. Među njima se ne nalazi niti uslov da osoba nije ranije osuđivana, niti uslov da se protiv osobe ne vodi krivični postupak. Jedini uslov za postavljenje državnog službenika, koji se može posmatrati u krivično-pravnom kontekstu, jeste da osoba nije obuhvaćena čl. IX 1 Ustava BiH prema kojem nijedna osoba koja služi kaznu izrečenu od strane Međunarodnog suda za bivšu Jugoslaviju i nijedna osoba koja je pod optužnicom tog Suda, a nije se povinovala nalogu da se pojavi pred Sudom, ne može biti kandidat za naimenovanu, izbornu ili drugu javnu funkciju, niti je vršiti na teritoriji Bosne i Hercegovine. Iz sadržaja ove ustavne odredbe sasvim je jasno da se ona ne može direktno primjeniti na kandidate za zasnivanje radnog odnosa u javnim zdravstvenim ustanovama.

Dakle, ni važeći zakoni o državnoj službi ne daju organima koji te propise primjenjuju zakonsko ovlaštenje za prikupljanje podataka o ranijoj osuđivanosti kandidata za prijem u radni odnos, niti podataka o tome da li se protiv tih kandidata vode krivični postupci. Stoga, Agencija za državnu službu Federacije BiH, kao organ koji objavljuje javne konkurse i provodi proceduru popune upražnjenih radnih mjesta u organima državne službe, nikad u javnim konkursima koje objavljuje ne traži da kandidati na bilo koji način i u bilo kojem obliku dokazuju da nisu osuđivani, niti da se protiv njih ne vodi krivični postupak. Kao primjeri takve prakse mogu se uzeti javni konkurs za popunu radnog mjesta državnog službenika u Federalnom ministarstvu

⁴¹ *Ibid*, čl. 65.

⁴² *Ibid*, čl. 33 st. 3.

⁴³ *Ibid*, čl. 38 st. 1.

⁴⁴ *Sl. nov. F BiH* 29/2003, 23/2004, 39/2004, 54/2004, 67/2005, 8/2006, 77/2006 – Presuda US F BiH, 34/2010 – Presuda US F BiH, 45/2010 – dr. zakon, 4/2012, 99/2015 i 9/2017 – Presuda US F BiH.

rada i socijalne politike od 08. juna 2020. godine⁴⁵, raspisan na osnovu Zakona o državnoj službi u Federaciji BiH te konkurs za popunu radnih mjesta državnih službenika u Kantonalnoj upravi za inspeksijske poslove Tuzlanskog kantona od 27. maja 2020. godine⁴⁶, raspisan na osnovu Zakona o državnoj službi u Tuzlanskom kantonu.

Suprotno od toga, primjer postojanja jasnog zakonskog ovlaštenja za prikupljanje podataka o ranijoj osuđivanosti kandidata za prijem u radni odnos, može se naći npr. u čl. 84 st. 1 Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju⁴⁷. Njime je propisano da je za rad sa djecom nepodoban zaposlenik škole koji je pravosnažnom presudom osuđen na kaznu zatvora za krivično djelo protiv ustavnog poretka, protiv čovječnosti i međunarodnog prava, protiv života i tijela, protiv spolne slobode i morala, protiv braka i porodice, protiv zdravlja ljudi, protiv javnog reda i pravnog prometa, podmićivanja ili protiv službene i druge odgovorne funkcije, osim ako je nastupila rehabilitacija po posebnom zakonu. Identičnu odredbu sadrži i Zakon o srednjem obrazovanju i odgoju⁴⁸, u čl. 108 st. 1. Ovakva zakonska norma doista predstavlja valjan pravni osnov za prikupljanje podataka o ranijoj osuđivanosti kandidata za prijem u radni odnos u ustanovama osnovnog i srednjeg obrazovanja na području Tuzlanskog kantona, ali opet sa određenim ograničenjima i to u tri pravca.

Prvo, osobe koje su ranije osuđivane, smatraju se nepodobnim za rad sa djecom, ali ne i za obavljanje drugih poslova u školskim ustanovama. To potvrđuje činjenica da je Ministarstvo obrazovanja i nauke Tuzlanskog kantona konkursom za prijem u radni odnos nastavnika i stručnih saradnika u osnovnim i srednjim školama Tuzlanskog kantona⁴⁹ od 30. decembra 2019. godine, od kandidata u konkursnoj proceduri tražilo, između ostalog, i dostavljanje ovjerene izjave da ne postoje smetnje za zasnivanje radnog odnosa iz čl. 84 Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju, odnosno čl. 108 Zakona o srednjem obrazovanju i odgoju, dok takva izjava nije tražena od kandidata koji su se prijavili na Konkurs za prijem u radni odnos zaposlenika u osnovnim i srednjim školama Tuzlanskog kantona⁵⁰, koji je istog dana objavio isti organ. Razlog je upravo činjenica da su prvim konkursom popunjavana radna mjesta u školama koja podrazumijevaju rad sa djecom (nastavnici i stručni saradnici), dok su drugim konkursom popunjavana radna mjesta sekretara, saradnika za ekonomsko-finansijske i saradnika za administrativne poslove, što ne podrazumijeva rad sa djecom, pa se navedene zakonske odredbe i ne odnose na takva radna mjesta, te kandidati koji su ranije pravosnažno osuđivani nemaju nikakvu zakonsku smetnju za zasnivanje radnog odnosa na tim radnim mjestima.

Drugo, shodno navedenim zakonskim odredbama, za rad sa djecom nepodobna je osoba koja je pravosnažnom presudom osuđena isključivo na kaznu zatvora i isključivo za krivično djelo

⁴⁵ Dostupno na: https://www.adsfbih.gov.ba/data/2020/konkursi/06_juni/08062020_federal_minist_rada.pdf, očitavanje: 28. 06. 2020.

⁴⁶ Dostupno na: https://www.adsfbih.gov.ba/data/2020/konkursi/05_maj/27052020_kuip_tk_inspektori_1.pdf, očitavanje: 28. 06. 2020.

⁴⁷ *Sl. nov. TK* 9/15, 6/16, 14/18 i 6/20.

⁴⁸ *Sl. nov. TK* 17/11, 9/15, 14/18 i 6/20.

⁴⁹ Dostupno na: http://www.vladatk.kim.ba/Ministarstva/MON/Konkurs-30122019/Konkurs_nastavnici-i_strucni_saradnici_dec.doc, očitavanje: 28. 06. 2020.

⁵⁰ Dostupno na: http://www.vladatk.kim.ba/Ministarstva/MON/Konkurs-30122019/Konkurs_zaposlenici_dec.doc, očitavanje: 28. 06. 2020.

protiv ustavnog poretka, protiv čovječnosti i međunarodnog prava, protiv života i tijela, protiv spolne slobode i morala, protiv braka i porodice, protiv zdravlja ljudi, protiv javnog reda i pravnog prometa, podmićivanja ili protiv službene i druge odgovorne funkcije. Dakle, dosljednom primjenom ovakve zakonske norme, osoba koja je pravosnažno osuđena za krivično djelo, ali joj je izrečena novčana kazna, ne bi se mogla smatrati nepodobnom za rad sa djecom. Također, nepodobnom za rad sa djecom ne bi se mogla smatrati ni osoba koja je pravosnažno osuđena za neko drugo krivično djelo, npr. za neko od krivičnih djela protiv sigurnosti javnog prometa, i to bez obzira na vrstu i težinu izrečene kazne.

I *treće*, čak ni osoba koja je pravosnažnom presudom osuđena za neko od krivičnih djela navedenih u čl. 84 st. 1 Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju, odnosno čl. 108 st. 1 Zakona o srednjem obrazovanju i odgoju, i kojoj je izrečena kazna zatvora, ne bi se smjela smatrati nepodobnom za rad sa djecom, ukoliko je nastupila rehabilitacija po posebnom zakonu.

5. Rehabilitacija, sigurnosne mjere i pravne posljedice osude

Rehabilitacija je institut krivičnog zakonodavstva koji podrazumijeva da poslije izdržane, oproštene ili zastarjele kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili kazne maloljetničkog zatvora, osuđene osobe uživaju sva prava utvrđena ustavom, zakonom i drugim propisima i mogu sticati sva prava, osim onih koja su im ograničena sigurnosnom mjerom ili nastupanjem pravne posljedice osude⁵¹. Dakle, nesporno je da osuđivanost, sama po sebi, ne može biti bilo kakav osnov za ograničenje prava osuđenih osoba. Isto tako, jasno je da rehabilitacija ne obuhvata sigurnosne mjere i pravne posljedice osude.

To znači da, ukoliko je osuđenoj osobi izrečena sigurnosna mjera zabrane vršenja poziva, aktivnosti ili funkcija iz čl. 71 tač. c) Krivičnog zakona Federacije BiH⁵², rehabilitacija neće rezultirati prestankom te mjere, odnosno da će ta mjera onemogućiti da u potpunosti nastupi rehabilitacija⁵³. Ovdje je potrebno naglasiti da se ova sigurnosna mjera može izreći samo učinitelju krivičnog djela koje je vezano za imovinu koja mu je bila povjerena, ili kojoj je imao pristup zahvaljujući svom pozivu, aktivnosti ili funkciji. Druge sigurnosne mjere koje zakon poznaje, uopće nisu relevantne za ovu temu.

Kada se govori o pravnim posljedicama osude, treba istaći da je Krivičnim zakonom Federacije BiH određen samo okvir unutar kojeg se posebnim zakonima kojima se reguliše određena materija mogu propisati pravne posljedice osude. Uređujući taj okvir, Krivični zakon određuje uvjete za nastupanje pravnih posljedica osude, u čemu se mogu sastojati pravne posljedice osude i koje se vrste pravnih posljedica osude mogu propisati posebnim zakonom, te, početak i trajanje pravnih posljedica osude⁵⁴.

⁵¹ Čl. 121 st. 1 Krivičnog zakona F BiH (bilj. 52).

⁵² *Sl. nov. F BiH* 36/2003, 21/2004 – ispr., 69/2004, 18/2005, 42/2010, 42/2011, 59/2014, 76/2014, 46/2016 i 75/2017.

⁵³ M. Babić/Lj. Filipović/I. Marković/Z. Rajić, *Komentari krivičnih/kaznenih zakona u BiH*, Sarajevo 2005, s. 443.

⁵⁴ *Ibid*, s. 423.

Pošto su pravne posljedice osude krivičnopravna mjera *sui generis* kojom se osuđena osoba lišava ili ograničava u određenim pravima i za pravne posljedice osude vrijedi načelo zabrane retroaktivnog dejstva zakona. Osobu osuđenu za određeno krivično djelo mogu pogoditi samo one pravne posljedice osude koje su bile propisane zakonom koji je bio na snazi kada je krivično djelo učinjeno, a novi zakon se može primjeniti samo ako je blaži za učinitelja⁵⁵.

Prema čl. 117 Krivičnog zakona Federacije BiH, osude za određena krivična djela mogu imati za pravnu posledicu prestanak ili gubitak određenih prava ili zabranu sticanja određenih prava. Pravne posljedice osude mogu se propisati samo zakonom i nastupaju po sili zakona kojim su propisane. Jedna od pravnih posljedica osude, koja se sastoji u zabrani sticanja određenih prava, može biti i zabrana vršenja određenih poslova ili funkcija u organima vlasti, trgovačkim društvima ili u drugim pravnim osobama⁵⁶, ali samo ako je to propisano nekim posebnim zakonom.

6. Vođenje krivičnog postupka protiv zdravstvenog radnika kao smetnja za zapošljavanje

Pretpostavka nevinosti zagwarantirana je čl. 6 st. 2 Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, prema kojem se svako ko je optužen za krivično djelo smatra nevinim dok se njegova krivica po zakonu ne dokaže. Europski sud za ljudska prava ispitao je određeni broj povreda pretpostavke nevinosti na osnovu čega su uspostavljeni principi i kriteriji za njeno praktično ostvarivanje. Pretpostavku nevinosti moraju poštovati organi krivičnog gonjenja, sudstva i drugi državni organi, te sredstava javnog informisanja. Javni organi svojim izjavama o krivičnom postupku koji je u toku, ne smiju vrijeđati druga pravila postupka, prava osumnjičenog, odnosno optuženog, kao i načelo sudske nezavisnosti. Budući da je usko povezana sa principom pravičnosti, ona ima intenciju da se ograničenje ljudskih prava svede na minimum u krivičnom postupku⁵⁷.

U članu II/2 Ustava BiH regulirano je da će se Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i njeni protokoli „direktno primjenjivati u Bosni i Hercegovini” i da će imati „prioritet nad svim ostalim zakonima”. Ovakvu ustavnopravnu formulaciju Ustavni sud BiH je protumačio na način da je i ovaj akt dio formalnog ustavnog (svakako i materijalnog) prava. Prema tome, ovaj dokument u pravnom sistemu BiH ima dualnu pravnu prirodu: Konvencija djeluje i kao ustavnopravni akt i kao međunarodnopravni akt⁵⁸. Stoga se može reći da je pretpostavka nevinosti jedno od ustavnih načela u BiH.

Pretpostavka nevinosti također je jedno od osnovnih načela domaćeg krivično-procesnog zakonodavstva, te je Zakonom o krivičnom postupku Federacije BiH propisano da se svako smatra nevinim za krivično djelo dok se pravomoćnom presudom suda ne utvrdi njegova krivnja⁵⁹. Bitno je istaći da se pretpostavka nevinosti veže ne samo za krivični postupak i pravila

⁵⁵ *Ibid*, s. 424.

⁵⁶ Čl. 118 st. 2 tač. a) Krivičnog zakona F BiH (bilj. 52).

⁵⁷ L. Zilić, *Pravo na pravično suđenje u krivičnom postupku*, Anali Pravnog fakulteta Univerziteta u Zenici, Zenica 13/014, ss. (187-206) 195-196.

⁵⁸ N. Ademović/J. Marko/G. Marković, *Ustavno pravo Bosne i Hercegovine*, Sarajevo 2012, s. 15.

⁵⁹ Čl. 3 st. 1 Zakona o krivičnom postupku F BiH (bilj. 16).

po kojima se sprovodi, već i za sve aktivnosti ovlaštenih državnih organa kojima se prikupljaju podaci o izvršenom krivičnom djelu i njegovom učiniocu⁶⁰. Ona se može osporiti jedino presudom nadležnog suda u krivičnom postupku kojom se optuženi oglašava krivim za krivično djelo. Drugim riječima, drugi državni organi uopće ne mogu raspravljati o ovim pitanjima⁶¹.

Uredbom o postupku prijema u radni odnos u javnom sektoru u Federaciji BiH i Uredbom o postupku prijema u radni odnos u javnom sektoru u Tuzlanskom kantonu propisano je da javni oglas za prijem u radni odnos, između ostalog, obavezno sadrži i napomenu da će samo izabrani kandidat biti u obavezi u određenom roku dostaviti uvjerenje o nevođenju krivičnog postupka, ali samo ukoliko je isto uslov za zasnivanje radnog odnosa na radnom mjestu za koje se provodi procedura prijema u radni odnos⁶².

Za traženje uvjerenja o nevođenju krivičnog postupka u postupcima prijema u radni odnos ne postoji izričita zakonska zabrana, kao što je to slučaj sa uvjerenjem o neosuđivanosti, ali je isto tako jasno da u propisima koje primjenjuju javne zdravstvene ustanove ne postoji valjan pravni osnov prema kojem bi nevođenje krivičnog postupka protiv kandidata bilo uslov za zasnivanje radnog odnosa.

Primjer postojanja jasnog zakonskog ovlaštenja za prikupljanje podataka o nevođenju krivičnog postupka protiv kandidata za prijem u radni odnos može se naći u Zakonu o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine⁶³. Ovdje je propisano da je jedan od općih uslova koje osoba mora ispunjavati da bi bila postavljena na mjesto državnog službenika u institucijama BiH, da se protiv te osobe ne vodi krivični postupak⁶⁴. Slijedom navedenog, Agencija za državnu službu BiH, kao organ koji objavljuje javne oglase i provodi proceduru popune upražnjenih radnih mjesta državnih službenika u institucijama BiH, u javnim oglasima koje objavljuje, od kandidata koji budu pozvani na usmeni dio stručnog ispita (intervju), kao dokaz o ispunjavanju navedenog općeg uslova za postavljenje, traži da na isti donesu uvjerenje o nevođenju krivičnog postupka⁶⁵.

Izdavanje ovakvog uvjerenja propisano je čl. 49 Pravilnika o unutrašnjem sudskom poslovanju⁶⁶, kojim je utvrđeno da na zahtjev fizičkog ili pravnog lica, bilo koji općinski/osnovni sud u BiH, na osnovu provjere u bazi podataka u CMS-u, izdaje uvjerenje da se protiv lica koje podnosi zahtjev ne vodi krivični postupak pred sudovima u BiH. Takvim uvjerenjem se potvrđuje da protiv određene osobe pred sudovima na području BiH nije podignuta optužnica koja je stupila na pravnu snagu, odnosno da nije potvrđena optužnica za krivična djela za koja je propisana kazna zatvora preko pet godina, a niti je izrečena nepravosnažna osuđujuća presuda za krivično djelo za koje je propisana kao glavna kazna novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina.

⁶⁰ Sijerčić-Čolić/Hadžimeragić/Jurčević/Kaurinović/Simović (bilj. 17), ss. 46-47.

⁶¹ *Ibid*, ss. 47-48.

⁶² Čl. 6 st. 1 tač. k) Uredbe o postupku prijema u radni odnos u javnom sektoru u Federaciji BiH (bilj. 3) i Uredbe o postupku prijema u radni odnos u javnom sektoru u TK (bilj. 6).

⁶³ *Sl. gl. BiH* 19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/07, 43/09, 8/10, 40/12 i 93/17.

⁶⁴ Čl. 22 st. 1 tač. g) Zakona o državnoj službi u institucijama BiH (bilj. 63).

⁶⁵ Npr. javni oglas za popunjavanje radnog mjesta državnog službenika u Institutu za akreditiranje BiH od 22. 06. 2020, dostupno na: http://www.ads.gov.ba/v2/index.php?option=com_content&view=article&id=5656%3Ajavni-oglas-za-popunjavanje-radnog-mjesta-dravnog-slubenika-u-institutu-za-akreditiranje-bih&catid=41%3Aotvoreni-konkursi&Itemid=61&lang=bs, očitavanje: 28. 06. 2020.

⁶⁶ *Sl. gl. BiH* 66/12, 44/14, 57/17 i 30/18.

Dakle, iz navedenog se vidi da bi poslodavac, samo u slučaju u kojem bi nekim zakonom bilo propisano da je nevođenje krivičnog postupka protiv kandidata uslov za zasnivanje radnog odnosa, odnosno da vođenje krivičnog postupka protiv kandidata za neko krivično djelo predstavlja smetnju za zapošljavanje, imao pravo kandidata direktno pitati, ali i zatražiti od kandidata ili sam pribaviti odgovarajuću ispravu kojom se ta okolnost potvrđuje. U praksi se često dešava da poslodavci traže od kandidata da dostave uvjerenje da se protiv njih ne vodi krivični postupak i to općenito za bilo koje krivično djelo, bez obzira što niti jednim zakonom koji te poslodavce obavezuje nije propisano da vođenje krivičnog postupka protiv kandidata predstavlja zapreku za zapošljavanje. Kako je pretpostavka nevinosti jedno od temeljnih ustavnih načela, nedvojbeno je da vođenje krivičnog postupka kao zapreka za zapošljavanje i traženje takvog podatka od radnika predstavlja iznimnu mjeru koja se može koristiti samo u slučaju u kojem je to posebnim zakonom propisano, a imajući u vidu već ranije spomenutu zabranu poslodavcu da traži od radnika podatke koji nisu u neposrednoj vezi s radnim odnosom. Stoga, u nedostatku propisa koji bi poslodavcu nametao konkretnu zapreku za zapošljavanje, poslodavci ne bi smjeli tražiti od kandidata takve podatke i isprave⁶⁷.

7. Praksa Agencije za zaštitu ličnih podataka u BiH

Agencija za zaštitu ličnih podataka u BiH osnovana je Zakonom o zaštiti ličnih podataka kao samostalna upravna organizacija koja je, između ostalog, nadležna za nadgledanje sprovođenja odredaba ovog Zakona i drugih zakona o obradi ličnih podataka i postupanje po podnesenim prigovorima nosioca podataka. Neka od ovlaštenja Agencije su da putem inspekcije nadzire da li se ispunjavaju obaveze propisane Zakonom o zaštiti ličnih podataka, da prima primjedbe i prigovore građana koje se odnose na kršenje ovog zakona, da nalaže da se blokiraju, brišu ili unište podaci, privremeno ili trajno zabrani obrada, upozorava ili opominje kontrolora, da podnosi zahtjeve za pokretanje prekršajnog postupka u skladu sa ovim zakonom, te da izriče kazne u okviru prekršajnog postupka, u skladu sa ovim zakonom. Svoja rješenja i mišljenja Agencija objavljuje javno kako bi ona mogla poslužiti svim kontrolorima da način na koji obrađuju lične podatke usklade sa zakonom i praksom Agencije i na taj način preveniraju svaku zloupotrebu.

U vezi sa ovom analizom, potrebno je skrenuti pažnju na rješenje koje je Agencija donijela 27. januara 2016. godine⁶⁸, u postupku pokrenutom po službenoj dužnosti protiv jednog javnog preduzeća, zbog traženja uvjerenja o neosudivanosti, uvjerenja o nevođenju krivičnog postupka i uvjerenja o općoj zdravstvenoj sposobnosti od kandidata, uz prijavu na javni konkurs za izbor i imenovanje direktora. Izrekom rješenja javno preduzeće je upozoreno da prilikom objavljivanja javnog konkursa za izbor i imenovanje direktora od kandidata ne zahtijeva da dostavljaju uvjerenja o neosudivanosti, uvjerenja o nevođenju krivičnog postupka i uvjerenja o općoj zdravstvenoj sposobnosti. Iz obrazloženja rješenja se može, između ostalog, zaključiti da se prema stavu Agencije od kandidata u konkursnoj proceduri može tražiti dostavljanje uvjerenja da protiv njih nije pokrenut krivični postupak, samo ukoliko je zakonom propisano da je nevođenje krivičnog postupka uslov za izbor kandidata, a čak i u tom slučaju ne postoji pravni osnov da se

⁶⁷ J. Orešković, *GDPR u radnom zakonodavstvu*, 2019, dostupno na: <https://www.linkedin.com/pulse/gdpr-u-radnom-zakonodavstvu-jadranka-ore%C5%A1kovi%C4%87/>, očitavanje: 28. 06. 2020.

⁶⁸ Dostupno na: <http://azlp.ba/rjesenja/?id=2078>, očitavanje: 28. 06. 2020.

takvo uvjerenje traži od svih kandidata na startu konkursne procedure, već se to može tražiti samo od onog kandidata koji na kraju bude izabran.

Također, Agencija je u mišljenju od 18. augusta 2017. godine⁶⁹ potvrdila stav prema kojem, u skladu sa principom pravednosti i zakonitosti, samo ukoliko je zakonom, kao uslov za zaposlenje, propisano nevođenje krivičnog postupka protiv kandidata, kontrolor ima pravo da obrađuje taj podatak. Pri tom je relevantan zakon koji regulira radno-pravni status između kontrolora i zaposlenika. Stavovi Agencije potvrđeni su u više presuda Suda Bosne i Hercegovine u upravnim sporovima pokrenutim protiv rješenja koja je Agencija donosila u upravnim stvarima obrade i zaštite ličnih podataka. Tako je u obrazloženju jedne od takvih presuda navedeno:

„Pravilno je odlučila tužena Agencija kada je osporenim rješenjem potvrdila prvostepeno rješenje kojim je utvrđeno da je Ministarstvo pravde F BiH izvršilo prikupljanje uvjerenja o nekažnjavanju kandidata za imenovanje vještaka i na taj način izvršilo obradu podataka o ne/postojanju krivičnih presuda koje su članom 3. Zakona o zaštiti ličnih podataka definisane kao posebna kategorija, a na koji način je došlo do povrede člana 4. stav 1. tačka a) istog Zakona, kojim je propisano da je kontrolor obavezan da lične podatke obrađuje na pravičan i zakonit način, te člana 9., kojim je obrada posebnih kategorija ličnih podataka zabranjena.“⁷⁰

U drugom sličnom predmetu, donesena je presuda, u čijem je obrazloženju, između ostalog, navedeno:

„U konkretnom slučaju, tužena je pri donošenju osporenog rješenja, pravilno primjenila materijalni propis kada je utvrdila da nije ispoštovan jedan od osnovnih principa zakonite obrade podataka iz člana 4. stav 1. tačka a) Zakona o zaštiti ličnih podataka, kojim je propisano da je kontrolor obavezan da lične podatke obrađuje na pravičan i zakonit način, jer je nezakonito od kandidata traženo da dostave uvjerenje o neosuđivanosti i na taj način izvršio obradu podataka o ne/postojanju krivičnih presuda koje su članom 3. Zakona o zaštiti ličnih podataka definisane kao posebna kategorija, a na koji način je došlo do povrede člana 4. stav 1. tačka a) istog Zakona, kojim je propisano da je kontrolor obavezan da lične podatke obrađuje na pravičan i zakonit način, te člana 9., kojim je obrada posebnih kategorija ličnih podataka zabranjena.“⁷¹

8. Zaključak

Iz prethodnih redova se može zaključiti da javne zdravstvene ustanove niti jednim zakonskim propisom koji su dužne primjenjivati *nisu ovlaštene* da od kandidata za prijem u radni odnos traže dokaze o njihovoj ranijoj neosuđivanosti, kao ni dokaze da se protiv njih ne vodi krivični postupak. Većina javnih zdravstvenih ustanova u Federaciji BiH poštuje ova ograničenja, pa u postupcima prijema novih radnika u radni odnos putem javnog oglašavanja i ne traže takve

⁶⁹ Dostupno na: <http://azlp.ba/misljenja/?id=1933>, očitavanje: 28. 06. 2020.

⁷⁰ Presuda Suda BiH br. S1 3 U 008643 12 U od 10. 12. 2014, dostupno na: <http://azlp.ba/upravni-sporovi/default.aspx?id=1211&langTag=bs-BA>, očitavanje: 28. 06. 2020.

⁷¹ Presuda Suda BiH br. S1 3 U 026382 17 U od 18. 01. 2019, dostupno na: <http://azlp.ba/upravni-sporovi/default.aspx?id=2585&langTag=bs-BA>, očitavanje: 28. 06. 2020.

dokaze. To je moguće vidjeti na primjerima javnih oglasa koje su objavile neke od najvećih javnih zdravstvenih ustanova u Federaciji BiH u posljednje vrijeme:

- Oglas za prijem radnika za potrebe KCUS-a na neodređeno vrijeme, koji je raspisao Klinički centar Univerziteta u Sarajevu 11. 06. 2020. godine⁷²,
- Javni natječaj za prijem u radni odnos u SKB Mostar, koji je raspisala Sveučilišna klinička bolnica Mostar 25. 05. 2020. godine⁷³,
- Javni oglas za prijem u radni odnos na neodređeno vrijeme, koji je raspisala Opća bolnica „Prim.dr. Abdulah Nakaš“ Sarajevo 01. 06. 2020. godine⁷⁴ i
- Javni oglas za prijem u radni odnos na neodređeno vrijeme, koji je raspisala Kantonalna bolnica „Dr. Irfan Ljubijankić“ Bihać 15. 06. 2020. godine⁷⁵.

To, međutim, ne znači da kandidat koji je pravosnažnom presudom oglašen krivim za krivično djelo zbog kojeg bi se smatrao nedostojnim za obavljanje liječničke djelatnosti ili djelatnosti sestrištva, odnosno primaljstva, ne može zbog toga biti isključen iz procedure prijema u radni odnos u javnoj zdravstvenoj ustanovi. Naprotiv, ukoliko nadležna komora, koja je jedina na to zakonom ovlaštena, na osnovu podataka iz kaznene evidencije, donese odluku da je zdravstveni radnik nedostojan za obavljanje svoje djelatnosti, može takvom zdravstvenom radniku privremeno ili trajno oduzeti licencu. On zbog toga neće ispunjavati jedan od osnovnih uslova za zasnivanje radnog odnosa. Pri tome, provođenje postupka utvrđivanja nedostojnosti zdravstvenog radnika i oduzimanja licence, može inicirati i sama javna zdravstvena ustanova ukoliko za to ima legitiman pravni interes.

Može se reći da propisi koji nadležnim komorama daju ovlaštenje da odlukama svojih organa, u postupku čija pravila propišu svojim aktima, utvrđuju je li neki zdravstveni radnik nedostojan za obavljanje djelatnosti nisu adekvatni, jer ne sadrže imperativne norme, već samo daju mogućnost donošenja takvih odluka. Čak i ako bi takva odluka bila donesena, to otvara opet samo mogućnost, ali ne i obavezu, da se takvom zdravstvenom radniku privremeno ili trajno oduzme licenca. Ovakvo rješenje, bez jasnih i objektivnih kriterija i uslova po kojima bi nadležne komore bile obavezne utvrditi da je zdravstveni radnik nedostojan za obavljanje djelatnosti, pa mu slijedom toga obavezno i oduzeti licencu, bilo privremeno ili trajno, potpuno nepotrebno daje prostor za proizvoljno postupanje nadležnih komora, odnosno čak za potpuno ignorantski pristup ovom pitanju⁷⁶. Stoga bi *de lege ferenda* bilo puno primjerenije obavezati nadležne komore da u određenim slučajevima, kada su ispunjeni uslovi koji bi morali biti unaprijed jasno definirani, provode postupke za utvrđivanje nedostojnosti zdravstvenog radnika za obavljanje zdravstvene djelatnosti, te da u slučaju donošenja odluke o nedostojnosti, takvim zdravstvenim radnicima obavezno privremeno ili trajno oduzimaju licence, opet prema unaprijed utvrđenim objektivnim kriterijima.

⁷² Dostupno na: http://www.kcus.ba/konkursi_i_oglas_i.php?p=680, očitavanje: 28. 06. 2020.

⁷³ Dostupno na: <https://www.skbm.ba/wp-content/uploads/2020/05/Natje%C4%8Daj.docx>, očitavanje: 28. 06. 2020.

⁷⁴ Dostupno na: https://obs.ba/images/stories/OGLESI/035_KONKURS_01062020.pdf, očitavanje: 28. 06. 2020.

⁷⁵ Dostupno na: <https://www.kbbihac.ba/dokument.php?id=152>, očitavanje: 28. 06. 2020.

⁷⁶ Vidjeti npr. <https://www.klix.ba/vijesti/bih/osudjeni-doktor-iz-gracanice-ne-gubi-licencu-za-rad/160223047>, očitavanje: 28. 06. 2020.

Ukoliko bi se tako postupilo, ne bi bilo nikakve potrebe da se razmišlja o uvođenju kriterija ranije osuđivanosti zdravstvenog radnika kao smetnje za zasnivanje radnog odnosa u javnoj zdravstvenoj ustanovi u neki od važećih zakona. To bi moglo biti problematično rješenje, jer bi to, u krivičnom pravnom smislu, bila pravna posljedica osude koja ne bi mogla imati retroaktivno dejstvo. Samim tim, niti jednom od zdravstvenih radnika koji su pravosnažno osuđivani za krivična djela prije nego što bi takve izmjene zakona stupile na pravnu snagu, to i dalje ne bi mogla biti smetnja za zasnivanje radnog odnosa u javnoj zdravstvenoj ustanovi. Kako je već ranije navedeno, osobu osuđenu za krivično djelo mogu pogoditi samo one pravne posljedice osude koje su bile propisane zakonom koji je bio na snazi *tempore criminis*.

Utvrđivanje nevođenja krivičnog postupka protiv zdravstvenog radnika, kao jednog od uslova za zasnivanje radnog odnosa u javnim zdravstvenim ustanovama, osim što bi predstavljalo kršenje pretpostavke nevinosti kao jednog od osnovnih ustavnih načela, otvorilo bi i neka nova sporna pitanja, poput pitanja radnopravnog statusa zdravstvenih radnika koji su već u radnom odnosu u javnim zdravstvenim ustanovama, a protiv kojih se u toku trajanja radnog odnosa povede krivični postupak. Ovo nije ni bilo predmet regulacije radnog zakonodavstva.

Summary

The employment system in public health institutions in the Federation of BiH has been the target of well-founded criticism for its lack of transparency for a long time. The recent reform of labor legislation has brought, among other things, an obligation for public health institutions to recruit all new employees through public advertising. This opened a number of new dilemmas, including the issue of the legal status of health workers who have been convicted of criminal offenses, and health workers against whom criminal proceedings are being conducted, when they appear as candidates in recruitment procedures in public health institutions. The analysis of this problem, which included labor and criminal legislation, regulations on personal data protection, but also regulations in the field of health professional law, showed that in the applicable legislation there is no valid legal basis for collection of data on the previous convictions of the candidates or on the criminal proceedings against the candidates by public health institutions in employment procedures.